

Eleven: Fagfilm 2

Å være engasjert handler om å koble seg på og forholde seg aktivt til det som skal læres. Engasjement handler altså om måten vi utfører aktiviteten på – for eksempel måten vi leser på. Engasjement kommer til uttrykk i deltakelse, iver, glød, innsats og utholdenhet.

Men hva er det egentlig som setter i gang og opprettholder elevenes engasjement.

Vi skal nå sette fokus på noen sentrale forutsetninger for at elevene skal engasjere seg i undervisningen. Og vi skal begynne i motivasjonsteorien.

Motivasjon handler om faktorer som setter i gang og styrer adferden vår. For eksempel grunner til å ha lyst til å lese.

Det kan være uendelig mange ting som påvirker hvor motivert for og engasjert i lesing en elev er. Forskning viser imidlertid til fire grunnleggende behov som må være oppfylt for at vi skal være indre motivert for noe.

Dette er opplevelsen av: relevans, mestring, autonomi og tilhørighet.

Dersom vi planlegger undervisningen med et mål om å møte disse 4 behovene hos elevene -vil vi legge vi til rette for mer elevengasjement.

Det første behovet elevene må ha dekket for å være engasjert i undervisningen er altså relevans.

Elevene er rett og slett mer fokuserte og legger ned mer innsats når de arbeider med noe de opplever som interessant, meningsfullt og relevant.

Interessen vår vekkes for eksempel når vi leser om noe vi kan kjenne oss igjen i eller noe vi opplever som spennende, viktig eller nyttig.

Relevans kan derfor handle om å skjønne hva en kan bruke det en lærer til.

Et eksempel på dette kan være elevene som her er uenige om reglene i et spill og som derfor finleser spillereglene en gang til. Her står elevene ovenfor et reelt problem og da blir det en leser umiddelbart nyttig for å løse situasjonen en står i og for å komme videre.

Opplevelse av relevans er også tett knyttet til opplevelsen av å lære noe nytt. Selv om Ådne elsker fotball, betyr ikke det at han automatisk vil elske alle tekster om fotball. Teksten bør gi noe- for eksempel at Ådne lærer noe nytt.

Det å synliggjøre relevans og nytteverdi av det som skal læres er bra for alle, men forskning tyder på at dette er spesielt viktig for guttene.

Det andre behovet elevene må ha dekket for å engasjere seg i undervisningen er opplevelsen av mestring.

Mestringsopplevelser bygger nemlig mestringsforventning – som igjen har sammenheng med innsats.

Dette er fordi du vil legge ned mer innsats for å klare noe dersom du tror du kommer til å klare det enn hvis du tror at oppgaven uansett er helt uoverkommelig.

Se for dere Sara og Liam.

Liam har god leseflyt og er vant til å forstå tekstene de arbeider med i klassen.

Sara derimot leser mye feil og opplever ofte at hun ikke rekker å lese tekstene ferdig.

Liam har altså mange mestringsopplevelser knyttet til lesing mens Sara har tilsvarende mange nederlagsopplevelser. Dette fører til at de to elevene møter nye tekster på svært ulik måte.

Mens Liam går på med godt mot og jobber ekstra hardt dersom teksten er vanskelig – gir Sara fort opp.

Det er altså viktig å legge til rette for mestringsopplevelser.

Troen på egen mestring påvirkes også av å se andre lykkes.

Det er dette som skjer når Sara observerer at Roger – som også leser sakte - lykkes med å lese en tekst hun trodde var for vanskelig. Å observere en elev som strever – for så å klare det - vil bidra til større tro på egen mestring hos Sara enn å observere en elev hun tror er mye flinkere enn seg selv eller som aldri gjør feil.

Konkrete og positive tilbakemeldinger fra læreren - bygger tro på egen mestring- spesielt dersom tilbakemeldingen hjelper elevene å oppdage hvorfor de mestret oppgaven. Når elevene opplever at bestemte måter å jobbe på gjør det lettere å forstå tekstene de skal lese - får de redskaper de kan bruke neste gang de møter en lignende tekst.

Veiledning og forklaringer som blir gitt underveis i arbeidet med en oppgave gir elevene større mulighet til å lykkes. Derfor er tilbakemeldinger underveis i arbeidet viktigere enn tilbakemeldinger på ferdig arbeid.

Elever som strever med lesing har ofte mange nederlag knyttet til lesing - og mange har lave forventninger til å lykkes. Dette gir seg ofte utslag i en passiv leserstil. Derfor er konkrete tilbakemeldinger og modellering av gode arbeidsmåter spesielt viktig for denne elevgruppa Innsatsen - og dermed sannsynligheten for å oppleve mestring – øker når elevene får hjelp av læreren til å oppdage at måten de leser på og egen innsats påvirker hvor godt de forstår.

Elevens tanker om seg selv og egne ferdigheter påvirker også innsats og engasjement.

Torbjørn vil gjerne framstå som flink. Hun liker ikke å vise at hun strever eller å be om hjelp fordi hun er redd for å framstå som dum. Når tekstene blir vanskelige, blir hun fort stresset og hun bruker mye energi på å bekymre seg for hva andre tenker om henne.

Lea er mer opptatt av hva nytt hun kan lære. Hun kan også synes at tekstene er vanskelige, men er ikke redd for å vise det. Hun prøver ulike strategier

for å forstå teksten, diskuterer ulike måter og løsninger med medelever og ber om hjelp fra læreren hvis hun trenger det.

Måten de to jentene møter utfordringer på fører til at Lea lærer mye nytt mens Torbjørn går glipp av både læringsmuligheter og mestringsopplevelser.

Det vi skal ta med oss fra dette eksempelet er at vi som lærere må legge til rette for et læringsmiljø der det å lære noe nytt er viktigere enn å framstå som flink. Vi må derfor ha fokus på læringsmål og verdsette innsats og samarbeid.

Det tredje behovet elevene må ha dekket for å være motivert i undervisningen er autonomi.

Autonomi handler om å gjøre noe frivillig og kunne påvirke situasjonene en inngår i. Det kan handle om å få ta egne initiativ eller å kunne velge.

Den opplagte forklaringen på at autonomi fremmer engasjement er at elevene kan forfølge egne interesser.

I tillegg ledsages autonomi av økt ansvarsfølelse. Når elevene får mulighet til å påvirke situasjonene de inngår i, vil de også ta større ansvar i læringssituasjonen.

Meningsfulle valg kan både handle om hva som skal læres og hvordan det skal læres.

Autonomi handler også å få uttrykke egne meninger og å bli lyttet til. For eksempel i samtaler om tekst. Dette skal vi komme tilbake til i økta som har fokus på tekster.

Det fjerde behovet handler om tilhørighet.

Å føle seg som en del av klassens sosiale og faglige fellesskap er viktig for at elevene skal engasjere seg. Derfor må vi også ha fokus på læringsmiljøet når vi skal legge til rette for engasjert læring.

De fleste elevene liker å gjøre ting sammen og samarbeide om å løse læringsoppgaver styrker elevenes opplevelse av tilhørighet. Samarbeidslæring er altså et sentralt stikkord her.

Et trygt læringsmiljø skaper gode rammer for engasjement.

En lærer som bryr seg, oppmuntrer og viser tillit – gir elevene den tryggheten de trenger for å gi seg i kast med faglige utfordringer.

I tillegg trenger elevene faglig støtte gjennom læringsfremmende tilbakemeldinger og forslag til gode framgangsmåter.

For å oppsummere: Dersom elevene opplever undervisningen som relevant, at de lykkes og videreutvikler seg, har påvirkningskraft og føler seg som del av klassen og læringsfellesskapet så er viktige forutsetninger for engasjement på plass. Undervisning som skal fremme engasjement, må derfor:

- Synliggjøre relevansen av læringsaktivitetene for elevene.
- Legge til rette for mestringsopplevelser og hjelpe elevene med å oppdage at de lykkes og hva de gjør når de lykkes.
- Styrke elevenes opplevelse av å kunne påvirke det som skjer i klasserommet.
- Fremme positive relasjoner mellom lærere og elever.